

Het poëtisch argument

Denken begint met geraaktheid: woorden of beelden die je iets doen, die het hart treffen. Dat uitgangspunt vinden we al bij Socrates, die 25 eeuwen geleden zijn beroemde filosofische gesprekken voerde op de markt van Athene. Zulke gesprekken kunnen niet alleen maar retorisch zijn of dialectisch, zij zijn noodzakelijkerwijs ook poëtisch. Anders hou je zo'n denkinspanning niet vol.

Wat is het verschil tussen die drie vormen van denken en spreken? Met een retorische argumentatie wil je overtuigen, door duidelijk stelling te nemen, begrippen te definiëren, pro en contra argumenten af te wegen en gebruik te maken van pathos en ethos. In een dialectische argumentatie wil je onderzoeken, door het stellen van de juiste vragen, verhelderen van ervaringen, toetsen van vooronderstellingen en verplaatsing in andermans positie. In een poëtische argumentatie zoek je de geraaktheid op, door de verbeeldingskracht aan te spreken, 'essenties en excellenties' onder woorden te brengen en nieuw denken te genereren dat het juiste midden weet te treffen. Deze praktijkwijzer is erop gericht de verschillen tussen die vormen te leren hanteren.

- Kies een thema dat je met elkaar wilt onderzoeken. - Voorbeeld: wat is het belang van verveling?
- Ieder schrijft een korte tekst over het thema in retorische stijl: probeer je publiek te overtuigen van jouw standpunt ten aanzien van het thema. Schets de aantrekkelijkheid van je standpunt. – Bijvoorbeeld, baseer je op de volgende gedachte: verveling is nuttig, want zij voedt het verlangen; en een leven zonder verlangen is geen leven.
- Lees de teksten aan elkaar voor en bespreek ze. Wat werkt voor de luisteraar, wat is effectief? En hoe komt dat?
- Schrijf vervolgens over hetzelfde thema een korte tekst in dialectische stijl: probeer je publiek te verleiden tot deelname aan een onderzoek. Bijvoorbeeld: Welke ervaringen heb je zelf bij het thema verveling? Welke ervaringen ken je van anderen? En wat gebeurt daar precies? Je zou kunnen zeggen: 'verveling' voelt vervelend. Maar waarom is dat zo? Komt het omdat je met jezelf geen raad weet? En wat is dat dan – met jezelf geen raad weten? Wanneer heb je dat? Hoe ontstaat het?
- Lees de teksten aan elkaar voor en bespreek ze. Wat werkt voor de luisteraar, wat blijkt effectief? En hoe komt dat?
- Schrijf tot slot over hetzelfde thema een tekst in poëtische stijl: Wat is de essentie in je ervaring, of de kern van de analyse? Wat raakt je het meest? En wat vergt dat van je, wat voor appèl doet het op je? Breng deze dingen zodanig onder woorden dat je iets van je geraaktheid overbrengt op je publiek. Zorg er wel voor dat je boodschap, je 'argument' niet ondersneeuwt. - Bijvoorbeeld: verveling is in de kern een ervaring van onthand zijn,

Het Nieuwe Trivium B.V. - filosoferen in organisaties

‘zonder hand’ zijn, zonder iets ‘om handen’. Zij doet een appèl op je om te leren ‘zonder handen’ te zijn, zoals bij het fietsen: vrij, los, met een heel ander soort beheersing.

- Lees de teksten aan elkaar voor en bespreek ze. Wat werkt voor de luisteraar, wat blijkt effectief?
- Kijk terug op de drie teksten en vraag je af:
 - wat veranderde er in de boodschap door hem in een andere stijl te schrijven?
 - welke inzichten heeft je onderzoek opgeleverd door het in drie verschillende stijlen uit te voeren?
 - welke stijl is het meest werkzaam voor jezelf? En welke voor anderen? Waar zit ‘m dat in?

Literatuur: Jos Kessels, *Het poëtisch argument. Socratische gesprekken over het goede leven*. Boom, Amsterdam 2006. Pascal Mercier: *Nachttrein naar Lissabon*. Amsterdam, Wereldbibliotheek 2006. Zbigniew Herbert, *Meneer Cogito*. Amsterdam, De Bezige Bij, 2005.